

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

С.М. Шкарлет

«_____» _____ 2016 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування вступників
за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»
за спеціальністю 073 Менеджмент (Управління персоналом та економіка праці),
спеціалізація „Управління персоналом та економіка праці в соціальній сфері”
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» або «спеціаліст»

Розглянуто
на засіданні кафедри
Протокол № 7
від 21 січня 2016 р.

ЗМІСТ

1. Мета вступного фахового випробування	3
2. Характеристика змісту програми (опис основних розділів та їх короткий зміст)	3
3. Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів	19
4. Порядок проведення вступного фахового випробування	19
5. Структура екзаменаційного білета	19
6. Критерії оцінювання вступного фахового випробування	20
7. Рекомендована література	21
Додаток А. Зразок екзаменаційного білета	22

1. Мета вступного фахового випробування

Мета вступного фахового випробування – з’ясування рівня знань та вмінь, необхідних абітурієнтам для опанування ними програми магістра за відповідною спеціальністю та проходження конкурсу. Завданням вступного іспиту є: оцінка теоретичної підготовки абітурієнтів з дисциплін фундаментального циклу та професійно-орієнтованої фахової підготовки бакалавра; виявлення рівня та глибини практичних умінь та навичок; визначення здатності до застосування набутих знань, умінь і навичок під час розв’язання практичних ситуацій.

2. Характеристика змісту програми

Програми вступних випробувань охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатися у ЧНТУ з метою одержання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 8.03050501 „Управління персоналом та економіка праці”, спеціалізація „Управління персоналом та економіка праці в соціальній сфері”.

Дисципліна «УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ»

Населення як природна основа формування трудового потенціалу

Населення як основа трудових ресурсів та одним із головних індикаторів соціально-економічного та екологічного розвитку держави. Постійне, наявне та юридичне населення.

Статеві-вікова структура населення. Співвідношення між основними віковими групами населення — до працездатного віку, працездатного та старшого за працездатний. Типи відтворення населення: розширене, просте, звужене. Природний та механічний рух населення. Соціально-економічна суть міграції.

Регулювання демографічних та міграційних процесів

Необхідність управління демографічним розвитком. Державна демографічна політика. Об’єкти та суб’єкти демографічної політики. Складові демографічної політики: економічні, правові (адміністративно-юридичні), інформаційно-агітаційні (психологічні).

Трудовий потенціал суспільства

Трудовий потенціал суспільства, організації та трудовий потенціал особи. Методи визначення трудового потенціалу. Економічна та соціальна сутність трудового потенціалу суспільства.

Трудові ресурси як соціально-економічна та облікова категорія. Трудовий потенціал України. Характеристика трудових ресурсів України та їх

прогнозування. Співвідношення категорій «трудові ресурси», «трудовий потенціал», «робоча сила» та «людський капітал». Структура трудового потенціалу суспільства.

Система управління трудовим потенціалом суспільства

Теоретичні основи управління трудовими ресурсами. Елементи державної системи управління трудовими ресурсами. Мета, завдання і функції державного управління трудовими ресурсами. Структура державних, регіональних та галузевих органів управління трудовими ресурсами України. Інформаційне забезпечення управління трудовими ресурсами.

Забезпечення системи управління трудовими ресурсами

Система як комплекс елементів та їхніх властивостей, взаємодія між якими зумовлює появу якісно нової цілісності. Функції системи управління трудовим потенціалом України. Завдання управління формуванням і розвитком трудового потенціалу. Правовий метод управління трудовим потенціалом суспільства. Органи управління трудовим потенціалом суспільства.

Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу

Якісні зміни праці у ринкових умовах і вимоги до якості трудового потенціалу. Рівень кваліфікації трудового потенціалу. Якісна структура трудового потенціалу. Завдання з формування якості трудового потенціалу. Конкуреноспроможність робочої сили та чинники, що її визначають.

Зміст, принципи, структура та стратегія розвитку загальної і професійної освіти України. Структура системи освіти. Сутність і значення професійної орієнтації. Організація підготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Прогнозування професійно-кваліфікаційного попиту на робочу силу та перепідготовка кадрів.

Людський капітал

Концепція людського капіталу. Людський капітал як реалізована, активна частина трудового потенціалу. Інвестиції в людський капітал. Аналіз зисків і витрат при інвестиціях в освіту. Методи оцінки економічної ефективності інвестування в людський капітал.

Людський розвиток

Концепція людського розвитку. Індекс людського розвитку. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку.

Мотивація економічної активності населення

Сутність категорії «активність» та її різновиди. Фактори мотивації економічної активності трудового потенціалу. Методи мотивації економічної активності населення.

Доходи працівників та механізми їх регулювання

Види доходів та економічні закони регулювання їх розподілу. Основні джерела особистих доходів за ринкової економіки. Заробітна плата як основна форма трудових доходів, її сутність, функції і принципи. Формування заробітної плати в умовах ринку. Вартість робочої сили. Заробітна плата як ціна робочої сили. Конкуренція на ринку праці та її вплив на рівень заробітної плати. Принципи державного регулювання трудових доходів. Вплив рівня життя на трудовий потенціал суспільства.

Суспільна організація праці в системі управління трудовим потенціалом

Ринок праці як підсистема ринкової економіки — макроекономічні аспекти як інструмент залучення робочої сили в суспільне виробництво. Поняття та умови виникнення ринку праці. Механізм функціонування сучасного ринку праці. Функції ринку праці. Типи ринків праці. Ринок праці та завдання управління трудовими ресурсами.

Визначення зайнятості населення, її види та форми. Методи розрахунку основних характеристик зайнятості населення. Регулювання зайнятості населення. Державна і регіональна програми зайнятості, призначення, зміст. Державна політика зайнятості, її зміст, принципи, методи реалізації

Безробіття населення, його види та методи розрахунку. Трудова активність населення. Трудова мобільність населення

Суть і значення планування трудових ресурсів. Система балансів трудових ресурсів і методи їх розроблення. Баланс ринку праці. Методика балансів розрахунків.

Соціальна політика у системі управління трудовим потенціалом суспільства

Сутність, завдання та реалізація соціальної політики в Україні. Сучасні напрями та перспективи розвитку соціальної політики в Україні. Соціальний захист у системі управління трудовим потенціалом. Правове забезпечення та органи, які здійснюють соціальну політику.

Міжнародне співробітництво у період посилення глобалізації

Становлення та розвиток міжнародної співпраці в управлінні трудовими ресурсами. Міжнародна організація праці. Конвенції і рекомендації МОП з питань використання трудових ресурсів і соціального захисту населення. Вплив міжнародної економічної інтеграції на процеси управління трудовими ресурсами.

Зарубіжний досвід управління трудовим потенціалом

Концептуальні підходи до системи управління трудовим потенціалом у розвинутих країнах. Організаційні аспекти профорієнтаційної роботи в країнах

з розвинутою ринковою економікою. Система професійної освіти та професійної підготовки в розвинутих країнах.

Ефективність використання трудового потенціалу

Загальне визначення та критерії ефективності господарювання. Класифікація резервів підвищення ефективності використання трудового потенціалу. Умови та чинники формування резервів ефективності використання трудового потенціалу. Показники ефективності використання трудового потенціалу. Шляхи підвищення ефективності використання трудового потенціалу України.

Дисципліна «ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ»

Становлення та розвиток наукової організації праці

Об'єктивні передумови виникнення тейлоризму як системи знань і практичних методів організації праці. Зміст і значення в розвитку організації праці системи Ф. Тейлора. Розвиток системної наукової організації праці послідовниками Тейлора: Емерсоном, Файолем, сутність досліджень Ф. та Л.Гілбертів. Фордизм як напрямок організації праці.

Розвиток організації праці в дореволюційній Росії. Основні етапи, досягнення, прорахунки в розвитку теорії і практики організації праці в СРСР і в Україні. Центральний інститут праці та його роль в розвитку організації праці, внесок Гастева О.К. в науку і практику організація праці. Зміст робіт і значення першої і другої Всеросійської конференції з організації праці.

Значення і зміст роботи Всесоюзної конференції з організації праці 1967 року. Сучасні проблемами організації праці в Україні. Зарубіжний досвід організації праці, сучасні форми, тенденції розвитку.

Теорії людського фактору і організація праці.

Економічна і соціальна ефективність вдосконалення організації праці

Поняття економічної та соціальної ефективності вдосконалення організації праці.

Система показників економічної ефективності вдосконалення праці та методика їх розрахунку. Соціальна ефективність вдосконалення організації праці; висока працездатність людини в процесі праці, професійне зростання, формування конкурентоспроможного працівника на ринку праці, стабілізація кадрового складу і ін. Взаємозв'язок між економічною і соціальною ефективністю вдосконалення організації праці. Вплив удосконалення організації праці на ефективність економічної діяльності підприємства.

Трудовий процес, його складові, методи дослідження та основи раціоналізації

Виробничий процес: сутність, класифікація та складові. Технологічний процес: сутність та вимоги до проектування технологічних процесів. Трудовий процес як невід'ємна складова виробничого процесу. Класифікація трудових процесів та особливості їх організації. Структура трудового процесу. Виробнича операція: поняття, характерні ознаки, класифікація виробничих операцій. Структура виробничої операції. Аналіз виробничих операцій: методи та технічні засоби їх вивчення. Проектування трудових операцій. Поопераційні карти: зміст, мета їх розробки. Трудові рухи, класифікація трудових рухів. Мета, методи дослідження трудових рухів.

Методи праці: поняття, значення організації трудового процесу. Дослідження методів та проектування раціональних методів і прийомів праці. Впровадження передових прийомів і методів праці. Вітчизняні та зарубіжні системи мікроелементних нормативів, їх сутність та сфера застосування. Проектування раціональних трудових процесів: етапи раціоналізації, їх зміст. Підготовка до дослідження трудового процесу: вибір об'єкту дослідження, способу проведення і технічних засобів. Застосування кінозйомки.

Вимоги наукової організації праці до проектування трудових процесів. Дизайн, ергономіка в трудовому процесі. Впровадження раціональних трудових процесів.

Карти організації трудових процесів, їх зміст та призначення.

Поділ і кооперація праці на підприємстві

Сутність і соціально-економічне значення процесів суспільного поділу і кооперації праці, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Поділ праці на підприємстві: технологічний, функціональний та кваліфікаційний.

Форми і значення кооперації праці на підприємстві.

Суміщення функцій, професій: сутність, умови введення та соціально-економічне значення. Проектування та впровадження суміщення.

Аналіз, визначення рівня поділу і кооперації праці на підприємстві. Межа поділу праці. Кількісна оцінка рівня поділу і кооперації праці. Проектування і впровадження нових раціональних форм поділу і кооперації праці. Чинники, що впливають на вибір форм поділу і кооперації праці. Показники ефективності поділу і кооперації праці.

Організація і обслуговування робочих місць

Поняття робочого місця, робочої зони. Класифікація робочих місць та особливості їх організації. Спеціалізація робочих місць. Обладнання на робочому місці. Вимоги до обладнання. Оснащення робочого місця. Технологічне і організаційне оснащення робочих місць. Вимоги до оснащення робочих місць. Основні напрямки аналізу оснащення на робочому місці. План робочого місця зовнішній і внутрішній. Основні правила проектування

зовнішнього плану робочого місця. Вимоги до внутрішнього плану робочого місця. Робоча поза, вибір робочої пози. Мікрокласифікація робочої зони.

Обслуговування робочих місць. Функції обслуговування робочих місць на промисловому підприємстві та їх зміст. Форми обслуговування. Системи обслуговування робочих місць, їх сутність. Основні принципи проектування організації обслуговування робочих місць. Карти організації праці на робочому місці, їх зміст та призначення. Типові проекти організації робочих місць, їх структура, зміст та ефективність застосування.

Атестація робочих місць

Сутність атестації робочих місць. Зміст роботи з проведення атестації робочих місць. Облік робочих місць, мета та завдання обліку. Атестація робочих місць: мета та завдання. Аналіз і оцінка технологічного рівня робочого місця. Аналіз і оцінка організаційного рівня робочого місця.

Раціоналізація робочих місць за результатами атестації. Матеріальне стимулювання персоналу за ефективного проведення атестації і раціоналізації робочих місць. Нормативні документи щодо проведення атестації і раціоналізації робочих місць. Соціально-економічна ефективність заходів щодо вдосконалення (раціоналізації) робочих місць.

Коллективні форми організації праці

Сутність колективної форми організації праці. Соціально-економічне значення колективної форми організації праці. Соціально-психологічні аспекти колективної організації праці.

Виробнича бригада як основна форма колективної праці. Технологічні, організаційні та економічні передумови створення бригад. Види бригад, особливості їх організації. Організація праці в бригадах: обґрунтування чисельності та професійного складу бригади, керівництво бригадою, права і обов'язки бригадира, планування роботи, формування та розподіл доходу бригади. Ефективність діяльності виробничих бригад. Організація праці на конвеєрі.

Умови праці

Поняття умов праці. Чинники, які формують умови праці. Класифікація умов праці. Елементи умов праці, їх сутність та напрямки поліпшення. Санітарно-гігієнічні елементи умов праці, їх сутність. Психофізіологічні елементи умов праці їх сутність. Психологічний клімат трудового колективу як складова умов праці. Значення організації праці в формуванні психологічного клімату. Естетика на виробництві.

Оцінка умов праці. Визначення коефіцієнта умов праці за санітарно-гігієнічними елементами. Оцінка умов праці на робочому місці на основі визначення важкості праці. Атестація робочих місць за умовами праці: порядок проведення та мета.

Гігієнічна класифікація праці. Гігієнічні нормативи. Карта умов праці на робочому місці, їх зміст та призначення. Основні напрямки поліпшення умов праці на виробництві. Визначення економічної та соціальної ефективності заходів щодо поліпшення умов праці. Державна статистична звітність про умови праці на підприємстві та її зміст.

Режими праці та відпочинку

Режими праці та відпочинку, їх основні типи, сутність та значення для підвищення ефективності праці. Критерії ефективності режимів праці та відпочинку. Працездатність людини: роль організації праці в підвищенні працездатності працівників.

Змінний режим праці та відпочинку, сутність та особливості проектування. Тижневі режими праці та відпочинку: їх сутність, вимоги до проектування та основні напрямки їх раціоналізації. Графіки змінності, особливості їх побудови в різних типах виробництв. Кімнати психофізіологічного розвантаження. Режими праці і відпочинку протягом місяця, року. Нестандартні режими праці і відпочинку, їх сутність та сфера застосування, режими неповного робочого часу.

Гнучкі режими праці, їх сутність, умови застосування та ефективність. Завдання організації праці в проектуванні і впровадженні раціональних режимів праці та відпочинку. Правові та нормативні документи, що регулюють режими праці та відпочинку на підприємстві.

Організація професійної підготовки робочих кадрів

Профорієнтація і профвідбір. Суть і завдання професійної орієнтації в ринкових умовах. Складові профорієнтації та їх сутність. Професійний відбір: сутність, типи і види професійного відбору. Адаптація працівника: суть, методи, значення. Завдання організації праці щодо професійної орієнтації і адаптації.

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників як нормативний документ організації професійної підготовки. Підготовка робочих кадрів в системі професійної – технічної освіти. Зміст професійно-технічної освіти і завдання виробничого навчання. Завдання професійно-технічної освіти, ступені і види підготовки робочих кадрів. Система професійно-технічної освіти в Україні та напрямки її реформування.

Методи виробничого навчання та їх оцінка. Підготовка робочих кадрів на виробництві: форми, методи. Перепідготовка і навчання робітників другим професіям. Організація підвищення кваліфікації робітників. Зарубіжний досвід підготовки кваліфікованих робітничих кадрів.

Дисципліна та мотивація праці

Дисципліна праці. Трудова дисципліна. Технологічна дисципліна. Виробнича дисципліна. Чинники, які формують трудову дисципліну. Дисципліна праці і її роль в організації трудових процесів. Розвиток творчої

ініціативи персоналу. Шляхи зміцнення дисципліни праці. Методи зміцнення дисципліни праці.

Колективний договір і його роль в зміцненні дисципліни праці. Мотиви і мотивація. Мотив як компонент трудової діяльності. Мотивація персоналу як складова організації праці. Складові мотивації трудової діяльності. Матеріальна, трудова і статусна мотивація персоналу. Трудова мотивація як чинник підвищення ефективності праці. Сучасні форми і методи матеріального стимулювання персоналу. Методи нематеріальної мотивації трудової діяльності. Мотиваційний моніторинг як умова ефективного впливу на поведінку персоналу. Зарубіжний досвід мотивації трудової діяльності.

Організація праці окремих категорій працюючих

Організація праці на вантажно-розвантажувальних та транспортних роботах. Організація праці робітників, зайнятих контролем якості продукції. Організація праці робітників, зайнятих ремонтом та міжремонтним обслуговуванням обладнання. Організація праці налагоджувальників обладнання. Організація праці за багатостататного обслуговування. Основні кваліфікаційні вимоги до робітників задіяних у цих процесах. Організація праці керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців.

Управління організацією праці на підприємстві

Функціональні підрозділи підприємства, які задіяні у вдосконаленні організації праці, їх завдання. Комплексний аналіз організації праці. Мета. Методи аналізу вивчення і оцінки стану організації праці: візуальні, статистичні, графоаналітичні, техніко-економічні, соціологічні. Якість організації праці як основа і характеристика її прогресивності. Використання результатів аналізу організації праці для підвищення ефективності діяльності підприємства. Кадрове забезпечення організації праці: сутність і зміст кадрової політики підприємства в умовах ринкової економіки. Підготовка спеціалістів з економіки праці, управління персоналом, організації і нормування праці, їх роль у підвищенні рівня організації праці. Роль майстра і бригадира в удосконаленні організації праці. Участь профспілок в поліпшенні організації праці. Державна статистична звітність з кадрового забезпечення підприємства.

Комплексне проектування організації праці: проектування технологічних процесів, обладнання, будівель, споруд з урахуванням вимог наукової організації праці, ергономіки, техніки безпеки. Типові організаційні рішення, зміст основних розділів. Використання систем автоматизованого проектування і персональних комп'ютерів для проектування і вдосконалення організації праці.

Планування організаційно-технічного розвитку виробництва, вдосконалення організації праці.

Системний підхід до організації праці на всіх рівнях виробництва, його суть і значення.

Впровадження і стимулювання заходів щодо вдосконалення організації праці.

Управління організацією праці на державному рівні.

Дисципліна «ЕКОНОМІКА ПРАЦІ В ОРГАНІЗАЦІЇ»

Внутрішній ринок праці в організації

Поняття, принципи, структура внутрішнього ринку праці та управління персоналом. Ефективність внутрішнього ринку праці. Персонал підприємства. Завдання системи управління персоналом. Функції управління персоналом. Методи управління персоналом. :Організаційно-розпорядчі методи. Соціально-психологічні методи. Економічні методи. Стратегія персонального менеджменту. Ресурсне забезпечення системи управління персоналом.

Планування персоналу. Напрямки планування персоналу. Визначення кількісної потреби в персоналі. Планування вивільнення персоналу. Основні принципи раціонального використання персоналу. Управління трудовою адаптацією.

Розвиток персоналу. Фактори успішного розвитку персоналу. Методи формування та активізації знань, можливостей і поведінкових аспектів. Умови розвитку персоналу. Професійне навчання. Професійна кар'єра. Внутрішньоорганізаційна кар'єра. Оцінювання персоналу. Методи оцінки персоналу. Критерії оцінювання персоналу.

Регулювання організаційно-економічних і соціально-трудова відносин в організації

Сутність організаційно-економічних відносин. Суб'єкти і об'єкти організаційно-економічних відносин. Характеристика стану організаційно-економічних відносин в організаціях в умовах ринкової економіки: їх особливості та проблеми.

Система соціального партнерства як взаємопов'язаний і узгоджений механізм функціонування різних видів угод і колективних договорів.

Зміст колективного договору, умови його укладання та контроль за його виконанням. Сутність трудового договору. Гарантії при укладанні, зміні та припиненні дії трудового договору. Укладання трудового договору.

Контракт як особлива форма трудового договору. Особливості укладання та розірвання контракту.

Теорія і методологія планування праці. Система трудових показників

Сутність і завдання планування, його місце в керуванні підприємством. Методологічні основи планування. Методичні основи планування продуктивності праці

Система трудових показників. Загальні та локальні трудові показники. Методичні підходи до планування трудових показників. Взаємозв'язок і

взаємозалежність трудових показників, їх роль у формуванні соціально-трудова відносин в організації.

Методологія управління продуктивністю праці

Поняття продуктивності й продуктивності праці, їх особливості та взаємозв'язок. Принципи управління продуктивністю. Модель "пастки" низької продуктивності та шляхи виходу з неї (на прикладі однієї чи своєї організації).

Показники продуктивності праці на рівні організації. Методи вимірювання продуктивності праці, що використовуються в організаціях, їх переваги і недоліки, сфера їх використання. Оптимізація умов та інтенсивності праці. Дисципліна праці та її вдосконалення. Програми управління продуктивністю праці.

Витрати на персонал і заробітна плата

Вартість робочої сили та її формування.

Структура вартості робочої сили. Формування заробітної плати в організації та фактори, що на неї впливають. Принципи та елементи організації заробітної плати. Вплив інфляційних процесів на динаміку заробітної плати.

Витрати працедавців на соціальне страхування. Внески на соціальне забезпечення, встановлені законом.

Витрати на професійну підготовку та підвищення кваліфікації. Професійне самовизначення як система.

Податки на заробітну плату працівника і на фонд заробітної плати колективу.

Взаємозв'язок рівня заробітної плати з рівнем цін (інфляційна спіраль), продуктивністю праці, структурою виробництва, доходами і прибутками організації.

Теорія диференціації заробітної плати

Значення і необхідність диференціації заробітної плати на мікрорівні. Принципи диференціації заробітної плати. Тарифна угода як складова колективного договору організації. Мінімальна заробітна плата та її роль у формуванні політики оплати праці в організації. Встановлення розміру мінімальної тарифної ставки з диференціацією за видами, типами виробництва, формами оплати праці.

Критерії диференціації оплати праці залежно від кваліфікації, посадових функцій працівників. Схема посадових окладів. Основні принципи встановлення посадових окладів для різних категорій працюючих.

Значення мінімальних і максимальних розмірів посадових окладів за кожною посадою. Управління системою пільг і виплат. Особливості застосування доплат і надбавок. Формування та диференціація компенсаційних пакетів в організаціях різного профілю.

Тарифне нормування заробітної плати

Роль тарифної системи в плануванні та регулюванні заробітної плати. Основні елементи тарифної системи оплати праці: довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, тарифні сітки, тарифні ставки, посадові оклади.

Призначення та побудова довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Тарифні сітки, їх побудова та призначення. Використання тарифних сіток як засобу диференціації оплати праці залежно від складності праці та виконуваних робіт. Тарифні ставки оплати праці та їх використання для диференціації заробітної плати різних груп робітників залежно від їх кваліфікації, форм оплати праці.

Побудова схем посадових окладів керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Основні принципи встановлення посадових окладів. Застосування коефіцієнтів співвідношення місячних посадових окладів керівників, професіоналів, фахівців та мінімальної заробітної плати. Розроблення та застосування єдиної тарифної сітки. Сутність безтарифної (пайової) системи.

Системи винагород у сфері праці

Характеристика діючих форм і систем заробітної плати та умови їх застосування. Розрахунок заробітку працівників за діючими системами.

Застосування коефіцієнтів співвідношення місячних посадових окладів працівників різних рівнів управління і мінімальної заробітної плати. Контрактна форма оплати праці й умови її застосування. Методи визначення відрядних розцінок і розподіл заробітку між членами бригади. Розрахунок і використання КТУ.

Нетрадиційні системи оплати праці, принципи їх побудови та специфіка застосування. Експертна система оцінки результатів праці. Системи плати за знання і компетенцію. Преміювання як один з елементів організації оплати праці. Розвиток систем винагород у сфері праці.

Гнучка система оплати праці, її сутність і застосування. Сутність безтарифної системи оплати праці. Система "оцінки заслуг". Система участі працівників у прибутках і партнерство. Оцінка ефективності діючих систем преміювання. Вплив на трудову мотивацію працівників нематеріальних факторів праці.

Аналіз і планування продуктивності праці

Показники рівня і динаміки продуктивності праці. Мета планування продуктивності праці. Класифікація факторів продуктивності праці.

Резерви зростання продуктивності праці. Взаємозв'язок факторів і резервів продуктивності праці. Класифікація резервів зростання продуктивності праці. Резерви ефективного використання робочого часу. Методи виявлення і практичної реалізації резервів робочого часу. Планування фонду робочого часу.

Методика планування продуктивності праці за факторами її зростання.

Планування підвищення продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу.

Розробка плану продуктивності праці на підприємстві. Основні етапи планування продуктивності праці. Аналіз рівня і динаміки продуктивності праці. Визначення очікуваного рівня продуктивності праці в поточному періоді.

Аналіз і планування трудомісткості та чисельності персоналу

Аналіз трудомісткості. Резерви зниження трудомісткості продукції. Планування трудомісткості за окремими її видами і в цілому. План організаційно-технічних заходів — основа розрахунку планової трудомісткості. Кадри підприємства і необхідність встановлення оптимальних співвідношень між окремими категоріями працівників.

Методи розрахунку чисельності робітників (на основі трудомісткості виробничої програми, за робочими місцями, нормами обслуговування, нормативами чисельності). Планування чисельності керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців за типовими нормативами, нормами підпорядкованості, навантаження.

Визначення додаткової потреби організації в працівниках.

Аналіз і планування витрат на персонал

Фонд оплати праці, його формування. Аналіз використання засобів на оплату праці персоналу і регулювання доходів працівників організації. Методи планування фонду заробітної плати за нормативами. Детальне планування фонду заробітної плати робітників за елементами його структури.

Планування фонду заробітної плати керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Планування середньої заробітної плати і співвідношення темпів її зростання з темпами підвищення продуктивності праці.

Інформаційне забезпечення управління працею

Сутність інформаційного забезпечення управління працею на мікрорівні. Значення економічного аналізу у сфері праці. Аналіз внутрішньофірмового ринку праці та трудових відносин — основа стратегії окремих організацій. Інформація про сфери праці та зайнятість.

Аналіз статистичної сукупності даних щодо процесів, які здійснюються у сфері праці. Сутність, об'єкт і цілі аудиту у сфері праці. Етапи проведення аудиторської перевірки соціально-трудова відносин.

Моніторинг соціально-трудова сфери в організації

Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудова відносин.

Соціально-трудова процеси в організації та їх регулювання. Регулювання соціально-трудова відносин у колективі, оплати праці, інтенсивності праці,

соціальної захищеності найманих працівників відповідно до обставин, що змінюються.

Коллективно-договірне регулювання соціально-трудових відносин в організації. Соціально-захисна функція колективного договору. Проблеми і політика в галузі регулювання заробітної плати.

Дисципліна «НОРМУВАННЯ ПРАЦІ»

Сутність і значення нормування праці

Суспільний характер виробництва і об'єктивна необхідність нормування праці. Ефективність виробництва і оптимізація витрат усіх видів ресурсів.

Міра праці та її конкретний вираз — норма праці. Сутність і зміст процесу нормування затрат живої праці. Зміст терміна «нормування праці». Нормування праці як одна з найважливіших складових суспільної організації праці. Практичне значення нормування праці на виробництві.

Основні принципи нормування праці, їх сутність і обумовленість економічними законами. Характеристика основних функцій організації і нормування праці. Першорядні завдання нормування праці на сучасному етапі.

Предмет і об'єкт нормування праці. Мета нормування праці як науки і навчальної дисципліни.

Зв'язок нормування праці з іншими економічними, технічними і спеціальними дисциплінами.

Об'єкти нормування праці

Робочий час як загальна міра кількості праці. Економічний зміст категорії «робочий час». Значення ефективного використання робочого часу в процесі вирішення економічних і соціальних завдань.

Структура виробничого процесу. Технологічні й організаційні принципи поділу виробничого процесу на виробничі операції. Виробнича операція як головний об'єкт нормування праці, її характерні ознаки.

Структура операції в технологічному відношенні: установка, позиція, перехід, прохід.

Структура операції в трудовому відношенні: трудові рухи, дії, прийоми, комплекси трудових прийомів.

Обсяг роботи — змінне та нормоване завдання. Зона обслуговування, оптимізація чисельності персоналу.

Поняття трудового процесу та його взаємозв'язок з виробничим процесом. Впровадження новітніх технологій і вдосконалення трудових методів та прийомів — головні умови підвищення продуктивності праці.

Аналіз трудового процесу і затрат робочого часу

Цілі і завдання вивчення використання робочого часу. Основні види класифікації затрат робочого часу: працівника, роботи устаткування, тривалості виробничого процесу. Загальна класифікація елементів затрат

змінного робочого часу. Час продуктивної і непродуктивної роботи. Час підготовчо-завершальної роботи, час оперативної роботи, час обслуговування робочого місця. Час регламентованих та нерегламентованих перерв. Структура нормованого та ненормованого робочого часу. Нормативний баланс змінного робочого часу. Структура часу використання устаткування. Необхідний та змарнований час. Структура загального часу тривалості виробничого процесу. Чинники, що впливають на тривалість виробничого процесу.

Методичні основи аналізу затрат робочого часу. Класифікація методів вивчення затрат робочого часу. Метод безпосередніх вимірів, його переваги та недоліки. Метод моментних спостережень, його переваги та недоліки. Характеристика основних етапів вивчення затрат робочого часу. Використання результатів аналізу щодо виявлення причин втрат робочого часу, узагальнення передового виробничого досвіду, розробки нормативних матеріалів, удосконалення організації праці. Фотографія робочого часу, її види, зміст і особливості проведення.

Індивідуальна фотографія робочого часу. Її завдання, методика проведення, обробка й аналіз результатів, складання фактичного і нормативного балансів робочого часу. Розробка заходів щодо поліпшення організації праці, усунення причин втрат робочого часу.

Групова фотографія, її завдання, особливості методики проведення й обробки матеріалів.

Самофотографія, її особливості, переваги і недоліки.

Фотографія робочого дня багатостатника, особливості методики її проведення.

Фотографія виробничого процесу, її завдання і сфера застосування.

Особливості проведення маршрутної фотографії.

Цільова фотографія, її завдання й особливості методики проведення.

Фотографія часу використання устаткування.

Масова фотографія робочого часу методом моментних спостережень, її завдання і методика проведення.

Хронометраж, його призначення і види. Організація проведення хронометражних спостережень. Вибір об'єкта та оптимальної кількості вимірів. Обробка, аналіз і систематизація отриманих результатів. Використання даних хронометражу для вивчення і раціоналізації структури операції і трудового процесу. Використання технічних засобів вивчення затрат робочого часу. Кінозйомка, промислове телебачення та відеомагнітофонні записи для вивчення затрат робочого часу і трудових процесів.

Фотохронометраж, його призначення і сфера застосування.

Нормативні матеріали для визначення норм праці

Призначення та класифікація нормативів праці. Види нормативних матеріалів праці. Зміст нормативів режимів роботи устаткування, їх використання в роботі, пов'язаній з нормуванням. Різновиди нормативів затрат

часу. Нормативи оперативного, штучного та неповного штучного часу. Нормативи часу на відпочинок та на особисті потреби.

Нормативи праці за сферою застосування: загальнопромислові, галузеві, місцеві.

Нормативи праці за ступенем укрупнення: укрупнені, диференційовані. Системи мікроелементних нормативів, особливості їх застосування.

Нормативи обслуговування, чисельності й підлеглості.

Відповідність нормативних матеріалів вимогам прогресивності, комплексності, обґрунтованості, рівня точності й можливості їх використання за різних організаційно-технічних умов.

Методи створення трудових нормативів. Загальні умови і вихідні матеріали для створення нормативів. Характеристика основних етапів створення нормативів. Робоча методика. Методи опрацювання матеріалів спостереження. Графоаналітичний метод, метод найменших квадратів.

Побудова нормативних таблиць, графіків, номограм. Завдання вдосконалення нормативно-дослідної роботи та організації централізованої розробки прогресивних нормативних матеріалів в Україні.

Норми затрат праці

Роль норм у визначенні затрат і результатів праці. Загальна характеристика норм праці, що застосовуються на підприємствах.

Класифікація затрат праці. Нормативна і фактична трудомісткість продукції.

Групування норм за призначенням, сферою поширення, ступенем деталізації, видом затрат часу, періодом дії, методом обґрунтування, кількістю працівників.

Чинники, що впливають на величину норм.

Вимоги, яким мають відповідати норми затрат праці: ступінь обґрунтованості, рівнонапруженість, точність, прогресивність і динамічність.

Методи нормування найпоширеніших виробничих процесів

Залежність результатів праці й затрат робочого часу від виробничо-технічних умов, форм організації праці та інших факторів. Необхідність комплексного обґрунтування норм праці.

Класифікація методів нормування праці щодо обґрунтування норм.

Аналітичні методи нормування, їх зміст і різновиди. Зміст процесу нормування залежно від застосованого методу. Аналітично-дослідний (експериментний) метод обґрунтування норм, його переваги і недоліки. Аналітично-розрахунковий метод установаження норм, його переваги.

Сумарний метод нормування, його загальна характеристика, недоліки.

Характеристика основних засобів установаження й обґрунтування норм праці: дослідного, порівняльного, статистичного, аналітично-дослідного, аналітично-розрахункового.

Особливості визначення складових частин норм часу. Послідовність розрахунків норм праці в різних виробничих умовах. Визначення оперативного часу. Вибір оптимального режиму роботи устаткування. Розрахунок основного (машинного) часу для різних видів устаткування. Визначення допоміжного часу.

Вплив систем обслуговування устаткування і робочих місць на тривалість виконання виробничих операцій. Методика нормування часу обслуговування робочого місця, на відпочинок та особисті потреби працівника, часу підготовчо-завершальної роботи.

Залежність між нормами часу і виробітку. Способи визначення норм виробітку в різних виробництвах.

Порядок установавання нормативних завдань для основних і допоміжних робітників.

Методи нормування наймасовіших трудових процесів. Установавання норм часу при виконанні верстатних робіт. Методика розрахунку основного часу на механічних процесах.

Нормування праці робітників-багатоверстатників. Сутність, завдання і умови організації багатоверстатної роботи.

Нормування слюсарних і складальних робіт.

Особливості нормування апаратурних процесів.

Особливості встановлення норм обслуговування і чисельності при виконанні допоміжних робіт: міжремонтному обслуговуванні технологічного устаткування, налагоджувальних роботах, контролю якості продукції, планово-запобіжному ремонті устаткування, виконанні транспортних та вантажних операцій та ін.

Особливості нормування праці робітників у виробничих бригадах. Установавання комплексних норм на одиницю кінцевої продукції бригади (машино-комплект, бригадо-комплект).

Нормування праці службовців. Основні об'єкти нормування праці службовців: функції управління, конкретні управлінські роботи, процедури й операції, мікроелементи операцій. Методи укрупненого нормування чисельності службовців.

Структура нормативів трудових затрат на підготовку виробництва. Нормативи трудомісткості на конструкторські роботи, проектування технологічних процесів проектування і виготовлення інструментів і оснастки.

Організація нормування праці на підприємствах

Організація служб нормування праці. Організаційні форми управління процесами нормування праці: централізована, децентралізована і змішана.

Організація обліку виконання норм праці. Показники виконання норм і методи їх розрахунку. Оцінка виконання норм за фактично відпрацьованим і календарним часом.

Об'єктивна необхідність перегляду діючих норм праці. Перевірка, атестація, перегляд і зміна діючих норм затрат праці — мета, завдання і

організація роботи. Порядок і організація впровадження прогресивних норм праці.

Аналіз стану та рівня нормування праці. Аналіз якості чинних норм затрат праці.

Трудомісткість продукції та її організаційно-економічне значення. Облік і аналіз трудомісткості. Організація планомірного зниження трудомісткості продукції.

3. Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів.

Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми магістра абітурієнти повинні мати базову вищу освіту за вказаним напрямом (диплом бакалавра або спеціаліста за напрямом 0305 „Економіка і підприємництво”) та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі економічних наук. Обов’язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Відбір студентів для зарахування здійснюється на конкурсній основі.

4. Порядок проведення вступного фахового випробування

Вступні випробування охоплюють фахові предмети, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки «Економіка і підприємництво» та складаються із тестових завдань з наступних дисциплін: «Управління трудовими ресурсами», «Організація праці», «Нормування праці», «Економіка праці в організації». Вступні випробування проводяться у вигляді письмового іспиту.

5. Структура екзаменаційного білета

Завдання для вступного фахового випробування для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» на основі відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» або «спеціаліст» включає:

- номер білету (всього 30 варіантів завдань однакового за складністю рівня);

- чотири завдання з дисциплін «Управління трудовими ресурсами», «Організація праці», «Нормування праці», «Економіка праці в організації» (по 25 балів кожне);

- шкала оцінювання за 100 бальною шкалою (від 100 до 200 балів)

6. Критерії оцінювання вступного фахового випробування

За результатами вступних випробувань проводиться оцінка рівня фахових знань за наступними критеріями:

Завдання	Бали
Тестові завдання з «Управління трудовими ресурсами»	25 балів
Тестові завдання з «Організація праці»	25 балів
Тестові завдання з «Нормування праці»	25 балів
Тестові завдання зі «Економіка праці в організації»	25 балів
Максимальна кількість балів 200	

При визначенні кількості балів за відповідь необхідно враховувати:

- 1) відповідність змісту відповіді сутності поставленого завдання та повноту відповідей (враховується обсяг відповіді по кожному завданню і кількість вирішених завдань):
 - якщо відповідь повністю відповідає сутності поставленого завдання, то вона оцінюється на 100% визначеної кількості балів, які студент може отримати за правильну відповідь;
 - якщо відповідь відповідає сутності завдання з незначними зауваженнями, тоді вона оцінюється на 80...95% визначеної кількості балів, які студент може отримати за правильну відповідь;
 - якщо відповідь відповідає змісту завдання з суттєвими зауваженнями, тоді вона оцінюється на 50...80% визначеної кількості балів за відповідь, які студент може отримати за правильну відповідь;
 - якщо відповідь не повна, тоді вона оцінюється на 0...50% визначеної кількості балів, які студент може отримати за правильну відповідь;
- 2) логічність відповідей на питання теоретичного характеру.

Загальна кількість балів (максимум 100 балів) визначається шляхом підсумовування балів за виконання окремих задач, після чого здійснюється перерахування цих балів в чотирьохбальну оцінку згідно з таблицею:

Підсумкова кількість балів за кожне питання	Кількість балів
100%	25
80-95%	20-24
50-80%	12-19
0-50%	0-11

7. Рекомендована література

Дисципліна «УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ»

- Балабанова Л.В. Управління персоналом: навч. посіб. / Л.В. Балабанові, О.В. Сардак. - К.: ВД «Професіонал», 2006. – 512 с.
- Лібанова Е. Ринок праці / Лібанова Е. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 224 с.
- Скуратівський В. А. Основи соціальної політики: навч. посіб. / Скуратівський В. А., Палій О. М. - К. : МАУП, 2002.-200 с.

Дисципліна «ЕКОНОМІКА ПРАЦІ В ОРГАНІЗАЦІЇ»

- Богиня Д. П. Основи економіки праці / Богиня Д. П., Грішнова О. А. - 3-те вид. - К. : Знання-Прес, 2000. – 313 с.
- Завіновська Г. Т. Економіка праці / Завіновська Г. Т. – К. : КНЕУ, 2003. – 300 с.
- Есінова Н. И. Економіка праці і соціально-трудова відносини : навч. посібник / Есінова Н. И. – К. : Кондор, 2008. – 464 с.
- Осовська Г. В. Менеджмент організацій : навч. посібник / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – К. : Кондор, 2007. – 676 с.

Дисципліна «ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ»

- Балабанова Л. В. Організація праці менеджера: навч. посіб / Балабанова Л. В., Сардак О. В. – К. : ВД «Професіонал», 2004 – 304 с.
- Данюк В. М. Організація праці менеджера: навч. посібник / Данюк В.М. - К. : КНЕУ, 2006. - 272 с.

Дисципліна «НОРМУВАННЯ ПРАЦІ»

- Багрова І. В. Нормування праці: Навчальний посібник / Багрова І. В. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. - 212 с.
- Данюк В. М. Нормування праці: Зб. Завдань і вправ: навч. посіб. / Данюк В.М., Г.О. Райковська / За заг. ред. В.М. Данюка. - К.: КНЕУ, 2006. - 268 с.

Чернігівський національний технологічний університет

Фахове випробування вступників за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр за спеціальністю 8.03050501 „Управління персоналом та економіка праці”, спеціалізація „Управління персоналом та економіка праці в соціальній сфері” на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» або «спеціаліст»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Міграційні процеси: сутність, причини, види та показники міграції
2. Фотографія робочого часу, її сутність та мета проведення.
3. Поділ і кооперація праці на підприємстві.
4. Теорія і методологія планування праці

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та економіки праці

Протокол № 7 від “21” січня 2016 р.

Зав. кафедрою

І.І. Кичко